

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 16 listopada 2022 r.

Pozycja 66

POSTANOWIENIE z dnia 27 października 2022 r. Sygn. akt P 5/21

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Rafał Wojciechowski – przewodniczący
Stanisław Piotrowicz
Justyn Piskorski
Julia Przyłębska
Michał Warciński – sprawozdawca,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 27 października 2022 r., pytania prawnego Sądu Okręgowego w Słupsku, czy:

- 1) art. 70 ust. 1 ustawy z dnia 31 lipca 2019 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia obciążeń regulacyjnych (Dz. U. poz. 1495),
 - 2) art. 62 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 568),
 - 3) art. 385¹ w związku z art. 805 oraz art. 385⁵ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1740, ze zm.) w zakresie, w jakim ograniczają swoje stosowanie w umowach z bankami tylko do konsumentów i przedsiębiorców w nich wskazanych
- są zgodne z art. 2, art. 5 i art. 20 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. W postanowieniu z 20 listopada 2020 r. (sygn. akt I C 268/19), Sąd Okręgowy w Słupsku, I Wydział Cywilny (dalej: sąd pytający) zwrócił się do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym, czy:

- 1) art. 70 ust. 1 ustawy z dnia 31 lipca 2019 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia obciążeń regulacyjnych (Dz. U. poz. 1495, dalej: u.o.o.r.),

- 2) art. 62 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 568, dalej: u.zm.),
 - 3) art. 385¹ w związku z art. 805 oraz art. 385⁵ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1740, ze zm., dalej: k.c.) w zakresie, w jakim ograniczają swoje stosowanie w umowach z bankami tylko do konsumentów i przedsiębiorców w nich wskazanych
- są zgodne z art. 2, art. 5 i art. 20 Konstytucji.

1.1. Pytanie prawne zostało zadane na tle następującego stanu faktycznego:

25 lipca 2018 r. [...], Oddział w Polsce z siedzibą w Warszawie (dalej: bank) pozwał [...] spółkę jawną o 472 185,64 zł z dalszymi odsetkami zadłużenia z wypowiedzianej umowy kredytu oraz [...] jako właścicieli, których nieruchomości została obciążona hipoteką (tzw. dłużników rzeczowych) dla zabezpieczenia należności. Ostatecznie w sprawie toczącej się przed sądem pytającym pozwanymi są [...] jako współnicy ponoszący odpowiedzialność po ustaniu bytu pozwanej pierwotnie spółki jawnej (powstałej z przekształcenia ich spółki cywilnej, w związku z którą zawarli sporną umowę). Natomiast pozew co do [...] został odrzucony wobec jej śmierci.

9 września 2008 r. [...], prowadząc działalność gospodarczą w formie spółki cywilnej, zawarli z bankiem, umowę kredytu rozwojowego indeksowanego kursem franka szwajcarskiego (CHF), na finansowanie bieżącej działalności. Kredyt do kwoty 728 000 zł został zabezpieczony hipoteką na lokalu mieszkalnym, stanowiącym przedmiot odrębnej własności, w którym zamieszkiwali pozwani [...].

W umowie kredytu strony postanowiły, że bank udziela kredytu w kwocie 364 000 zł na warunkach określonych w umowie i regulaminie. Ustalono także, że saldo kredytu w walucie obcej zostanie przeliczone według zasad opisanych w regulaminie na podstawie kursu waluty obcej obowiązującego w dniu uruchomienia kredytu (jego transzy). Informacja o kwocie kredytu w walucie obcej zostanie przesłana kredytobiorcy wraz z harmonogramem spłat w terminie do 14 dni po uruchomieniu kredytu (przelano 358 530 zł). Kredyt został udzielony na 240 miesięcy, płatny w comiesięcznych ratach kapitałowo-odsetkowych. Bank w okresach kwartalnych miał przysyłać informacje, w tym określające wysokość poszczególnych rat. Jak ustalił sąd pytający, „(o)dsetki od wykorzystanego kredytu naliczono każdego dnia od dnia uruchomienia kredytu w PLN według zmiennej stopy procentowej opartej o zmienną stopę LIBOR 3M oraz stałą marżę banku w wysokości 5,75 p.p.”. Kredytobiorcy wyrazili zgodę, aby przy pobieraniu środków pieniężnych z ich rachunku bankowego na spłatę kredytu bank stosował kwoty zgodne z obowiązującą w banku tabelą kursów tego banku w dniu pobrania środków pieniężnych z rachunku bankowego. Kwota uruchomianego kredytu w walucie ustalana jest na podstawie kursu kupna dewiz waluty, do której indeksowany jest kredyt, określonego w tabeli kursów obowiązującej w momencie uruchomienia kredytu (jego transz), wypłata kredytu następuje w PLN w równowartości kwoty w walucie. Natomiast spłata kredytu następuje w PLN według kursu dewiz określonego w tabeli kursów na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu.

Kurs CHF do PLN przewidziany dla spłaty od dnia zawarcia umowy do dnia jej rozwiązania po wypowiedzeniu ze względu na zadłużenie wzrósł od 2,3995 do 3,9902. Zaległości zaczęły powstawać od czerwca 2017 r., co doprowadziło do rozwiązania umowy ze skutkiem określonym przez bank na dzień 4 lutego 2018 r. i powstania dochodzonego zadłużenia (przy przyjętym kursie CHF – 3,6745 PLN), gdzie tylko zaległy kapitał to 456 956,70 zł (przed przeliczeniem 119 205,78 CHF).

W postępowaniu toczącym się przed sądem pytającym [...] zarzucili bankowi nieuczciwe praktyki rynkowe i istnienie nierównowagi kontrahentów przy zawieraniu umowy, sprowadzającej się do możliwości jej akceptacji zgodnie z ofertą banku lub odmowy zawarcia. Ustalanie wielkości świadczeń, należało jednostronnie do banku, a ryzyko zmiany kursu obciążało kontrahenta banku przy zachowaniu dalszej gwarancji zysku dla banku. [...] twierdzą także, że bank nie udzielił im właściwej informacji o ryzyku kredytowym, a nawet wprowadził ich w błąd, skoro nie wymagał, by wykazali się zdolnością kredytową adekwatną do ryzyka związanego z zawieraną umową, w konsekwencji – w ich ocenie – nie mogli oszacować wielkość zobowiązania. Dlatego, ich zdaniem, umowa jest nieważna. W postępowaniu przed sądem pytającym, bank uznał, że brak jest podstaw do uznania nieważności umowy. W ocenie banku, kredytobiorcy, jako profesjonaliści, mieli świadomość ryzyka związanego z zawieraną umową. Zawodowy charakter działalności pozwanych wyklucza także – zdaniem banku – zastosowanie instrumentów ochrony, z których w odniesieniu do analogicznych umów kredytu indeksowanego mogą skorzystać konsumenci.

1.2. W ocenie sądu pytającego, w obecnym stanie prawnym zakres zastosowania przepisów o kontroli klauzul niedozwolonych w umowach z konsumentami został na podstawie art. 385⁵ k.c. rozszerzony, tak aby obejmował on umowy zawierane przez przedsiębiorcę z osobą fizyczną zawierającą umowę bezpośrednio związaną z jej działalnością gospodarczą, gdy z treści tej umowy wynika, że nie posiada ona dla niej charakteru zawodowego, wynikającego w szczególności z przedmiotu wykonywanej przez nią działalności gospodarczej, udostępnionego na podstawie przepisów o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. Zastosowanie art. 385¹-385³ k.c. w stosunku do przedsiębiorców będących osobami fizycznymi pozwala, zdaniem sądu pytającego, na przywrócenie właściwej równowagi kontraktowej stron (s. 6-7 pytania prawnego).

Konsekwencją reguły intertemporalnej wynikającej z art. 70 ust. 1 u.o.o.r. jest zastosowanie art. 385⁵ k.c. wyłącznie do umów zawartych po wejściu w życie tego przepisu. Zdaniem sądu, takie ograniczenie zakresu zastosowania art. 385⁵ k.c. pozostaje w sprzeczności z art. 2, art. 5 i art. 20 Konstytucji. W ocenie sądu pytającego, ograniczonego zakresu podmiotowego ochrony wynikającej z art. 385¹-385³ k.c. nie da się pogodzić z konstytucyjną zasadą równości wobec prawa, która wywodzi się z zasady demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji). Sąd pytający twierdzi także, że brak ochrony przedsiębiorców w stosunkach z bankami jest przejawem nieuzasadnionego nierównego traktowania wobec wynikającej z art. 805 § 4 k.c. korzystnej dla przedsiębiorców normy pozwalającej na zastosowanie art. 385¹ k.c. w odniesieniu do umów, które zawierają z ubezpieczycielami (s. 9 pytania prawnego).

1.2.1. Uzasadniając spełnienie przesłanki funkcjonalnej pytania prawnego, sąd pytający wskazał, że „bez systemowego potwierdzenia, że osoby, które znalazły się w takiej sytuacji prawnej jak pozwani, mogą mieć gwarancje adekwatnej ochrony prawnej, która w tym wypadku powinna być analogiczna jak dla konsumentów, sąd nie ma możliwości rozstrzygnięcia sprawy bez narażania pozwanych na zmianę orzeczenia”, „tylko poprzez regulację, która zauważyła faktyczne realia ekonomiczne, wpływające na zakłócenie klasycznego ujmowania stosunków cywilnoprawnych, możliwe byłoby zbadanie poszczególnych postanowień umowy jako potencjalnie abuzywnych, by w rezultacie ocenić, czy całość umowy może zostać zachowana” (s. 9 pytania prawnego).

2. Marszałek Sejmu w piśmie z 7 kwietnia 2022 r. w imieniu Sejmu wniósł o umorzenie postępowania na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393).

W przedstawionym piśmie Marszałek Sejmu uznał, przy uwzględnieniu argumentacji sądu pytającego, za niedopuszczalne badanie zgodności z Konstytucją art. 62 u.zm., jako przepisu zmieniającego. Sąd pytający nie kwestionuje bowiem trybu uchwalenia tych przepisów ani sposobu wprowadzenia ich w życie. Zdaniem Marszałka Sejmu, pytanie prawne nie spełnia przesłanki przedmiotowej w odniesieniu do art. 805 k.c. i w tym zakresie postępowanie powinno zostać umorzone. Wskazał, że „[a]rtykuł 805 k.c. nie może znaleźć w takiej sprawie zastosowania ani bezpośrednio jako podstawa roszczenia, ani pośrednio jako stosowany w związku z przepisem stanowiącym bezpośrednią podstawę roszczenia”, „[n]ie jest to przepis, który w jakimkolwiek zakresie dotyczy umów kredytu lub relacji między bankiem jako zabezpieczonym wierzycielem oraz dłużnikiem hipotecznym” (s. 8 stanowiska). Zdaniem Marszałka Sejmu, sąd pytający nie wykazał także spełnienia przesłanki funkcjonalnej pytania prawnego. Sąd pytający „[n]ie wykazał mianowicie w sposób niebudzący wątpliwości, że zastosowanie art. 385¹-385³ w zw. z art. 385⁵ k.c. w rozpoznawanej przez niego sprawie rzeczywiście doprowadziłoby do wydania rozstrzygnięcia o odmiennej treści niż w obowiązującym stanie prawnym” (s. 11 pisma). Marszałek Sejmu wskazał również na wady formalne dotyczące sposobu uzasadnienia zarzutów niekonstytucyjności kwestionowanych przepisów.

3. Rzecznik Praw Obywatelskich, w piśmie z 9 marca 2021 r., poinformował, że nie przystępuje do niniejszego postępowania.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Przedmiot i wzorce kontroli.

Sąd Okręgowy w Słupsku, I Wydział Cywilny (dalej: sąd pytający), zwrócił się do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym, czy:

1) art. 70 ust. 1 ustawy z dnia 31 lipca 2019 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia obciążeń regulacyjnych (Dz. U. poz. 1495, dalej: u.o.o.r.),

2) art. 62 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z poz. 568, dalej: u.zm.),

3) art. 385¹ w związku z art. 805 oraz art. 385⁵ ustawy z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1740, ze zm.; dalej: k.c.) w zakresie, w jakim ograniczają swoje stosowanie w umowach z bankami tylko do konsumentów i przedsiębiorców w nich wskazanych

– są zgodne z art. 2, art. 5 i art. 20 Konstytucji.

Z mocy art. 1 pkt 1 u.o.o.r. do ustawy – Kodeks cywilny został wprowadzony art. 385⁵, zgodnie z którym „[p]rzepisy dotyczące konsumenta, zawarte w art. 385¹-385³, stosuje się do osoby fizycznej zawierającej umowę bezpośrednio związaną z jej działalnością gospodarczą, gdy z treści tej umowy wynika, że nie posiada ona dla niej charakteru zawodowego, wynikającego w szczególności z przedmiotu wykonywanej przez nią działalności gospodarczej, udostępnionego na podstawie przepisów o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej”.

Art. 385¹-385³ k.c. dotyczą niedozwolonych postanowień umownych. Natomiast art. 805 k.c. definiuje umowę ubezpieczenia.

W myśl pierwotnego brzmienia art. 70 ust. 1 u.o.o.r.: „[p]rzepisów art. 385⁵, art. 556⁴, art. 556⁵ i art. 576⁵ ustawy zmienianej w art. 1 [ustawy – Kodeks cywilny] nie stosuje się do umów zawartych przed dniem 1 czerwca 2020 r.”.

Art. 70 ust. 1 ustawy z 31 lipca 2019 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia obciążeń regulacyjnych (u.o.o.r.), zgodnie z jej art. 86 miał wejść w życie 1 czerwca 2020 r.

Z mocy art. 62 u.zm. doszło do zmiany art. 70 ust. 1 i art. 86 u.o.o.r. w ten sposób, że zawarta w nich data 1 czerwca 2020 r. została zastąpiona datą 1 stycznia 2021 r.

Ustawa z 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (u.zm.), zgodnie z jej art. 101 weszła w życie zasadniczo w dniu jej ogłoszenia, a więc 31 marca 2020 r.

Jako wzorce kontroli sąd pytający wskazał art. 2 Konstytucji, formułujący zasadę demokratycznego państwa prawnego, art. 5 Konstytucji, stanowiący, że Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju, a także art. 20 Konstytucji zawierający zasadę społecznej gospodarki rynkowej.

2. Ocena dopuszczalności wydania wyroku w sprawie.

2.1. Stosownie do art. 193 Konstytucji, każdy sąd może postawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą, jeżeli od odpowiedzi na pytanie prawne zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem.

Trybunał Konstytucyjny w swoim orzecznictwie wielokrotnie wyjaśniał znaczenie przesłanek dopuszczalności pytania prawnego w postępowaniu przed sądem konstytucyjnym (por. zamiast wielu, postanowienie z 11 lutego 2015 r., sygn. P 44/13, OTK ZU nr 2/A/2015, poz. 21 i przywołane tam orzecznictwo). Dla dopuszczalności merytorycznego rozpoznania pytania prawnego konieczne jest spełnienie trzech przesłanek. Po pierwsze, z pytaniem prawnym może wystąpić tylko sąd, w rozumieniu art. 175 Konstytucji (przesłanka podmiotowa). Po drugie, przedmiotem pytania prawnego może być tylko akt normatywny mający bezpośredni związek z rozpoznawaną przez sąd pytający sprawą, a zarazem będący podstawą jej rozstrzygnięcia. Sąd może wskazać każdy przepis, którego wykorzystanie rozważa albo zamierza rozważyć (por. wyrok z 1 lipca 2003 r., sygn. P 31/02, OTK ZU nr 6/A/2003, poz. 58) podczas rozstrzygania sprawy (przesłanka przedmiotowa). Po trzecie, między orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego (czyli odpowiedzią na pytanie prawne sądu) a rozstrzygnięciem sprawy toczącej się przed pytającym sądem zachodzić musi zależność o charakterze bezpośrednim, merytorycznym oraz prawnie istotnym. Kontrola wszczynana w trybie pytania prawnego jest powiązana z konkretną sprawą rozpoznawaną przez sąd występujący z pytaniem prawnym. W dotychczasowym orzecznictwie Trybunał Konstytucyjny wskazywał, że sens przesłanki funkcjonalnej wystąpienia z pytaniem prawnym wyraża zależność rozstrzygnięcia toczącej się przed pytającym sądem sprawy od treści orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, wydanego w trybie kontroli zainicjowanej pytaniem prawnym. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego musi zatem wywierać bezpośredni wpływ na treść rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, na podstawie której postawiono pytanie prawne (por. zamiast wielu postanowienie z 16 grudnia 2020 r., sygn. P 8/20, OTK ZU A/2020, poz. 75).

Charakterystyki ewolucji koncepcji kognicji Trybunału Konstytucyjnego w zakresie pytania prawnego na tle art. 193 Konstytucji w stosunku do postępowania wszczynanego

skargą konstytucyjną (art. 79 ust. 1 Konstytucji) Trybunał Konstytucyjny dokonał w postanowieniu o sygn. P 8/20. Ustalenia te pozostają aktualne także na gruncie niniejszej sprawy.

Pytanie prawne musi zatem spełniać wymagania procesowe określone w Konstytucji, a rozwinięte w ustawie z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK). W przeciwnym wypadku wydanie wyroku w sprawie jest niedopuszczalne i postępowanie przed Trybunałem podlega umorzeniu.

2.2. W niniejszej sprawie spełniona jest przesłanka podmiotowa – pytanie prawne zadał sąd w rozumieniu art. 175 Konstytucji – Sąd Okręgowy w Słupsku, I Wydział Cywilny. Nie zostały natomiast spełnione przesłanki przedmiotowa i funkcjonalna.

2.2.1. Sąd pytający co prawda zażądał ustalenia niezgodności przepisów ustawy z Konstytucją – aktem normatywnym wyższego rzędu, niemniej nie spełnił procesowego wymagania określonego w art. 52 ust. 2 pkt 4 u.o.t.p.TK, zgodnie z którym pytanie prawne zawiera w szczególności uzasadnienie z powołaniem argumentów lub dowodów na poparcie zarzutu niezgodności przedmiotu kontroli z powołanymi wzorcami. Sąd pytający nie określił w dostatecznym stopniu wzorców, z którymi miałyby być niezgodny przedmiot kontroli. Parafraza treści stosownych przepisów Konstytucji i ogólne zarzuty niezgodności są na tle art. 52 ust. 2 pkt 4 u.o.t.p.TK niewystarczające.

2.2.2. Rozpatrywane pytanie prawne nie spełnia także przesłanki funkcjonalnej, o której stanowią art. 193 Konstytucji oraz rozwijający go art. 52 ust. 2 pkt 5 u.o.t.p.TK. W myśl tego ostatniego przepisu pytanie prawne zawiera wyjaśnienie, w jakim zakresie odpowiedź na nie może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, w związku z którą pytanie zostało zadane. Przesłanka funkcjonalna jest zatem nakazem, aby rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem pytającym było zależne od odpowiedzi, jakiej udzieli Trybunał Konstytucyjny. Musi zatem zachodzić ścisły związek między odpowiedzią na pytanie prawne a rozstrzygnięciem konkretnej sprawy toczącej się przed sądem pytającym. Zależność ta powinna mieć charakter bezpośredniego, merytorycznego i prawnie istotnego związku ze sprawą rozpoznawaną przez sąd zadający pytanie.

Pytanie prawne w trybie art. 193 Konstytucji może dotyczyć nie tylko przepisów stanowiących bezpośrednią podstawę prawną rozstrzygnięcia (choćby potencjalną) w sprawie, która stała się kanwą pytania prawnego, ale także przepisów, które mogą wpływać na treść rozstrzygnięcia, w tym przepisów kompetencyjnych, procesowych i ustrojowych. Dlatego sąd pytający jest obowiązany „dokładnie uargumentować, dlaczego rozstrzygnięcie toczącej się przed nim sprawy nie jest możliwe bez wydania orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny” (postanowienie o sygn. P 8/20; zob. postanowienia z: 22 października 2007 r., sygn. P 24/07, OTK ZU nr 9/A/2007, poz. 118; 4 października 2010 r., sygn. P 12/08, OTK ZU nr 8/A/2010, poz. 86; 20 października 2010 r., sygn. P 37/09, OTK ZU nr 8/A/2010, poz. 79;).

W szczególności sąd obowiązany jest stosownie do charakteru sprawy wykazać, w jaki sposób zmieniłoby się jego rozstrzygnięcie w toczącej się przed nim sprawie, gdyby określony przepis utracił moc obowiązującą wskutek orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Wymaganie to ma charakter bezwzględnie wiążący (zob. m.in. postanowienia z 19 października 2016 r., sygn. P 10/15, OTK ZU A/2016, poz. 78; 20 maja 2020 r., sygn. P 11/19, OTK ZU A/2020, poz. 17).

W niniejszej sprawie sąd pytający nie uzasadnił, dlaczego derogacja przez Trybunał art. 70 ust. 1 u.o.o.r. (jak również art. 62 u.zm.) miałyby doprowadzić do sytuacji, w której sąd ten mógłby zastosować w sprawie art. 385⁵ k.c. Przepis ten miał wejść w życie 1 czerwca 2020 r. i zgodnie z pierwotnie brzmiącym art. 70 u.o.o.r. miał mieć zastosowanie do umów zawartych po tym dniu. Art. 62 u.zm., który wszedł w życie 31 marca 2020 r., zmienił ten termin na 1 stycznia 2021 r. Uchylenie art. 70 ust. 1 u.o.o.r. w okolicznościach sprawy zawi-

słej przed sądem pytającym nie determinowałyby bezwzględnie możliwości zastosowania art. 385⁵ k.c. do umowy zawartej przed dniem wejścia w życie tego przepisu. Wspomnienie o wypracowanej w nauce i orzecznictwie intertemporalnej zasadzie bezpośredniego stosowania ustawy nowej (pkt 24 uzasadnienia pytania prawnego) nie jest w tym względzie wystarczające.

Sąd pytający jako przedmiot kontroli wskazał także związkowo art. 385¹, art. 805 k.c. oraz art. 385⁵ k.c. Jednakże art. 805 k.c. dotyczący umowy ubezpieczenia nie ma w sprawie zastosowania, co prowadzi do wniosku, że tak ujęty przedmiot kontroli w całości nie ma związku ze sprawą, i w tym zakresie przesłanka funkcjonalna także nie została spełniona.

Sąd pytający nie uzasadnił, dlaczego art. 385⁵ k.c. miały być jedyną instytucją umożliwiającą kontrolę ważności i skuteczności postanowień umowy zawartej między stronami postępowania toczącego się przed sądem pytającym. Sąd ten nie przeprowadził analizy możliwości zastosowania innych przepisów, ograniczając się jedynie do stwierdzenia, że „[z] uwagi na orzecznictwo Sądu Najwyższego (...) podstawa do ewentualnego nieuwzględnienia powództwa z art. 58 kc budzi wątpliwości”. Trudno w kontekście potencjalnego zastosowania art. 58 k.c. zaakceptować uzasadnienie przesłanki funkcjonalnej polegające na stwierdzeniu, że „sąd nie ma możliwości rozstrzygnięcia sprawy bez narażania pozwanych na zmianę orzeczenia”. W rachubę, choćby potencjalnie, do czego nie odniósł się sąd pytający, a na co zwrócił uwagę Marszałek Sejmu w stanowisku Sejmu, wchodzi oprócz art. 58 k.c., ze szczególnym uwzględnieniem § 2 tego przepisu (nieważność czynności prawnej sprzecznej z zasadami współżycia społecznego), także instytucje wad oświadczeń woli (art. 84-88 k.c.) oraz wyzysku (art. 388 k.c.). Zgodnie z utrwaloną linią orzecniczą Trybunału, jeżeli wątpliwości sądu co do zgodności danego aktu normatywnego z Konstytucją mogą być usunięte w drodze wykładni albo w danej sprawie można zastosować inne, niebudzące wątpliwości przepisy lub inny akt normatywny, to pytanie prawne jest niedopuszczalne (zob. postanowienia z: 25 marca 2021 r., sygn. P 4/19, OTK ZU A/2021, poz. 17; 29 marca 2000 r., sygn. P 13/99, OTK ZU nr 2/2000, poz. 68; 30 maja 2005 r., sygn. P 14/04, OTK ZU nr 5/A/2005, poz. 60; 22 października 2007 r., sygn. P 24/07, OTK ZU nr 9/A/2007, poz. 118; 23 czerwca 2009 r., sygn. P 35/07, OTK ZU nr 6/A/2009, poz. 100; 1 czerwca 2010 r., sygn. P 38/09, OTK ZU nr 5/A/2010, poz. 53; 8 marca 2011 r., sygn. P 33/10, OTK ZU nr 2/A/2011, poz. 15; 8 stycznia 2014 r., sygn. P 4/13, OTK ZU nr 1/A/2014, poz. 5; 25 listopada 2015 r., sygn. P 12/14, OTK ZU nr 10/A/2015, poz. 178; 19 lipca 2016 r., sygn. P 112/15, OTK ZU A/2016, poz. 61).

Biorąc powyższe pod uwagę, należało stwierdzić, że w niniejszej sprawie wydanie wyroku było niedopuszczalne, dlatego postępowanie należało umorzyć (art. 52 ust. 2 pkt 4 i 5 w związku z art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK).